

Informacja z przebiegu seminarium polskich i niemieckich doktorantów zorganizowanego 1 października 1998 roku w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Współpraca pomiędzy Reńskim Uniwersytetem Fryderyka Wilhelma w Bonn a Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie trwa od 1978 roku. W 1998 roku obie Uczelnie obchodziły zaszczytny jubileusz 20-lecia podpisania umowy partnerskiej, mającej na celu między innymi wspieranie bilateralnych kontaktów naukowo-badawczych. Spotkania młodych naukowców na sympozjach, wspólna realizacja dwustronnych projektów badawczych w dziedzinie weterynarii, rolnictwa i ekonomii są owocne i oprócz cennej wymiany poglądów rozszerzają wiedzę, a szczególnie jej stronę metodyczną. Ostatnie seminarium doktorantów zorganizowano w dniu 1 października 1998 roku w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Seminarium podzielono na dwa bloki tematyczne. Pierwszy obejmował zagadnienia dotyczące nauk weterynaryjnych, drugi – ekonomicznych, rolniczych i ogrodniczych. W seminarium uczestniczyli Profesorowie: K. Sommer, E. Steffen z Reńskiego Uniwersytetu Fryderyka Wilhelma, a także M. Zajączkowska, S. Mercik i S. Gawroński z SGGW, którzy przemiennie pełnili obowiązki prowadzących sesje. Wybrane problemy z prowadzonych badań o charakterze ekonomicznym kolejno zaprezentowali doktoranci:

1. Iwona Kowalska: „Procedura badania finansowania zadań oświatowych na przykładzie gmin wiejskich”.
2. Konstantin von Normann: „Zarządzanie w prywatnych gospodarstwach domowych”.
3. Hanna Dudek: „Zastosowanie dualnej funkcji kosztów w badaniach ekonomiczno-rolniczych”.
4. Agnieszka Borowska: „Przemiany w konsumpcji mięsa i mleka w Polsce w latach 1989–1997”.

5. Wojciech Pizło: „Analiza dystrybucji owoców w regionie Warecko-Grójec-kim”.

I. Kowalska przedstawiła projekt realizowany w ramach pracy doktorskiej, którego celem była analiza zmian zachodzących w systemie finansowania zadań oświatowych po 1989 roku na obszarze gmin wiejskich w Polsce. Celem badania było:

- określenie wysokości oraz struktury nakładów finansowanych na oświatę pochodzących m.in. z budżetu państwa bądź gmin oraz gospodarstw domowych;
- ustalenie kosztów i określenie efektów zdecentralizowania systemu finansowania szkół publicznych;
- ocena zaproponowanych zmian legislacyjnych dotyczących systemu finansowania zadań oświatowych.

K. von Normann przedstawił na wstępie definicje i krótki rys teorii zarządzania. Doktorant przedstawił metody oraz kryteria doboru materiału badawczego w wyodrębnionych 4 grupach. Pierwsze dwie obejmowały osoby samotne (jednoosobowe gospodarstwa domowe), odpowiednio w wieku do 40 roku życia i powyżej 55 roku życia. Trzecią grupę stanowiły 2-osobowe gospodarstwa domowe powyżej 50 roku życia zatrudniające pomoc domową, natomiast czwartą – rodziny w wieku 30–50 lat z gospożą. Z badań wynika kilka wniosków:

- największy ciężar domowych obowiązków nadal spoczywa na kobiecie,
- w gospodarstwach o tzw. tradycyjnym stylu życia, do których autor zaliczył osoby samotne powyżej 50 roku, zaobserwowano stosunkowo częstsze planowanie i organizowanie codziennego harmonogramu domowych zajęć aniżeli w pozostałych badanych grupach;
- nowoczesnym stylem życia wyróżniali się ludzie młodzi i 2-osobowe gospodarstwa domowe, w których zauważalne było bardziej spontaniczne i zależne od zaistniałej sytuacji wykonywanie domowych prac;
- rodziny zatrudniające pomoc domową mogły wygospodarować dla siebie wolny czas, który poświęcały dla przyjaciół, na oglądanie telewizji czy na naukę.

H. Dudek przedstawiła zastosowanie dualnej funkcji kosztów w badaniach ekonomiczno-rolniczych. Dzięki znajomości parametrów wyżej wymienionej funkcji wyrażającej minimalne koszty produkcji przy danej wielkości produkcji i poziomie cen, możliwe jest – według doktorantki – określenie następujących wskaźników ekonomicznych: elastyczności skali, cenowej elastyczności popytu i elastyczności substytucji nakładów.

Na podstawie danych empirycznych z gospodarstw rolniczych objętych badaniem w 1996 roku autorka wyliczyła parametry dualnej funkcji kosztów. Na ich podstawie doktorantka stwierdziła, iż istnieje kilka argumentów przemawiających za wykorzystaniem w badaniach dualnej funkcji kosztów zamiast funkcji produkcji. Należą do nich między innymi:

- z ekonometrycznego punktu widzenia bardziej poprawne jest zastosowanie cen czynników produkcji jako zmiennych objaśniających aniżeli traktowanie wielkości nakładów za zmienne objaśniające w modelu funkcji produkcji;
- możliwe jest uniknięcie wielu błędów obliczeniowych i błędów zaokrągleń dzięki temu, że współczynnik elastyczności można prościej wyrazić przez parametry dualnej funkcji kosztów niż przez parametry funkcji produkcji.

A. Borowska omówiła przemiany zachodzące w konsumpcji mięsa i mleka w Polsce w latach 1989–1997. Doktorantka przytoczyła dane pokazujące, że u przeciętnego mieszkańca Polski w menu 4-krotnie częściej pojawia się mięso wieprzowe aniżeli wołowe. Poziom jego konsumpcji od kilku lat prawie nie zmienia się i waha w granicach od 37 do 42 kg/na osobę. Dla przykładu w krajach Unii Europejskiej spożycie wieprzowiny wynosi około 41 kg – najwięcej zjadają Duńczycy (65 kg), Niemcy (56 kg), Austriacy i Hiszpanie (55 kg).

Jak wynika z danych GUS spożycie drobiu w Polsce począwszy od 1991 roku systematycznie wzrasta i w 1997 roku osiągnęło poziom 11,5 kg na mieszkańca.

Doktorantka przychyliła się do opinii, że zapoczątkowane na przełomie lat dziewięćdziesiątych zmiany społeczno-ekonomiczne przyczyniły się do zmniejszenia wielkości spożycia podstawowych artykułów żywnościowych, do których zalicza się oprócz mięsa także mleko i jego przetwory. Dopiero w 1995 roku w Polsce zahamowano spadkową tendencję konsumpcji mleka, której spożycie było o niższe niż w 1989 r. i wynosiło 195 litrów na osobę. W tym samym okresie mieszkaniec Unii Europejskiej wypijał średnio o 25 litrów mleka więcej.

Autorka wspominała, że w wyżywieniu Polaków coraz mniejsze znaczenie odgrywa masło, które od kilku lat zastępowane jest w gospodarstwach domowych przez margaryny miękkie i tłuszcze roślinne.

W. Pizło przedstawił wyniki przeprowadzonych w 1997 roku obserwacji 488 gospodarstw sadowniczych województwa radomskiego. Autor zajmował się problematyką usprawnienia zbytu owoców świeżych przez sadowników.

Analiza materiału empirycznego wykazała, że ponad 80% ogólnej powierzchni sadowniczej gospodarstw objętych badaniem wykorzystywano w uprawie jabłoni. Rzadziej hodowane przez sadowników były wiśnie, grusze, śliwy

i czeresnie. W obecnej sytuacji – według autora – producent winien być dobrym menedżerem, gdyż musi sprostać istniejącej na rynku konkurencji. Ważną zatem rolę w łańcuchu łączącym producenta z konsumentem odgrywają kanały dystrybucji. Ankietowani sadownicy za główne miejsce zbytu swoich towarów wskazywali targowiska (ponad 75%), następnie dostawy do punktów skupu, indywidualnym odbiorcom oraz zakładom przetwórczym. Według sadowników radomskiego „zagłębia” sadowniczego najważniejszym i najbardziej chłonnym rynkiem dostaw jest Warszawa (obejmuje ponad 53% sprzedawanej produkcji), ale również Wrocław oraz Gdańsk.

W podsumowaniu W. Pizło stwierdził, że rodzaj i rozmiary produkcji, oraz sposób dystrybucji owoców są bardziej podyktowane przyzwyczajeniem i upodobaniami sadowników niż długookresowymi kalkulacjami.

W dyskusji między innymi poruszano następujące problemy:

- sposoby finansowania prac badawczych polskich doktorantów,
- pozycji kobiety w niemieckim gospodarstwie domowym,
- pozaekonomiczne determinanty spożycia mięsa i mleka w Polsce,
- usprawnienie dystrybucji owoców w województwie radomskim.

K. von Norman odwołując się do przykładów zaprezentowanych w referacie, zwrócił uwagę, że w XX wieku nastąpiło kilka ważnych i znaczących dla gospodarstwa domowego zmian, takich jak:

- wprowadzenie urządzeń technicznych najnowszej generacji do gospodarstwa domowego spowodowało skrócenie czasu pracy przy typowych domowych zajęciach, takich jak np. pranie, prasowanie i inne;
- zrównanie praw i obowiązków współmałżonków także w wykonywaniu czynności w domu, wcześniej utożsamianych wyłącznie z pracą kobiet, np. gotowanie, sprząatanie i inne;
- przetrwanie „instytucji” pomocy domowej, dzięki której zazwyczaj rodzina zamożna może przeznaczyć więcej czasu na wypoczynek.

A. Borowska w nawiązaniu do referatu stwierdziła, że na zróżnicowanie poziomu i strukturę spożywanej żywności na świecie oprócz czynników ekonomicznych wpływają czynniki pozaekonomiczne, takie jak np.: tradycja, warunki klimatyczne, nawyki żywieniowe, efektowne opakowanie towaru czy edukacja konsumenta do prozdrowotnego stylu życia.

Na zakończenie Gość sympozjum, Profesor K. Sommer wyraził pogląd, że: „... Należy starać się nie tylko pielęgnować, ale także ożywić partnerskie stosunki Bonn-Warszawa..., a szczególną uwagę należy poświęcić naukowcom,..., aby dotychczasowe kontakty nie zostały zaprzepaszczone z powodu zmiany pokoleń”. Obecni na sali Profesorowie i Doktoranci w pełni zaakceptowali to stwierdzenie.

Information about Seminar for Polish and German PhD Students held on October 1, 1998 in Warsaw Agricultural University

Abstract

On October 1st, 1998 the Seminar for Polish and German PhD students took place at Warsaw Agricultural University. It was organised on the occasion of 20th anniversary of agreement concluded between Warsaw Agricultural University and Rheinische Friedrich-Wilhelms Universität in Bonn.

The topics of the Seminar addressed the problems of detailed research conducted by PhD students in the field of economic sciences, veterinary medicine sciences, agricultural and horticultural sciences.

The participants presented results of their research carried out in the framework of their doctoral theses.